

Resocjalizacja w doświadczeniach praktyków

Pod redakcją
Elizy Mazur

Prace Wszechnicy Świętokrzyskiej nr 166

Publikacja sfinansowana ze środków Wszechnicy Świętokrzyskiej w Kielcach

Redaktor naukowy serii *Prace Wszechnicy Świętokrzyskiej*

prof. dr hab. Mieczysław Adamczyk

Recenzent

prof. dr hab. Kazimierz Pospiszyl

Projekt okładki

Mieczysław Adamczyk

Korekta i adiustacja

Joanna Majewska

Skład komputerowy

Sławomir Jakóbczak

Tłumaczenie na język angielski

Jarosław Miłułka

Zdjęcia na okładce

Zdjęcie pochodzi z zasobów Aresztu Śledczego w Kielcach

Fot. por. Tomasz Turczyński, Areszt Śledczy w Kielcach

© Copyright by Wszechnica Świętokrzyska, Kielce 2017

Utwór w całości i w jego fragmentach nie może być powielany ani rozpowszechniany za pomocą urządzeń elektronicznych i mechanicznych bez pisemnej zgody posiadaczy praw autorskich i ich spadkobierców.

Wydawca
Wszechnica Świętokrzyska
25-435 Kielce, ul. E. Orzeszkowej 15, tel. 41 331 12 44
<http://www.ws.edu.pl>
e-mail: wydawnictwo@ws.edu.pl

ISSN 1234-7604

ISBN 978-83-62718-01-6

Druk

COMPUS, www.compus.net.pl

Social rehabilitation in practice

Edited by
Eliza Mazur

Kielce 2017

Works of Holy Cross University No. 166

Publication financed by Holy Cross University in Kielce

Scientific Editor series *Works of Holy Cross University*

prof. dr hab. Mieczysław Adamczyk

Reviewer

prof. dr hab. Kazimierz Pospiszyl

Cover design

Mieczysław Adamczyk

Proofreading

Joanna Majewska

Typesetting

Sławomir Jakóbczak

English translation

Jarosław Miłułka

Photos on the cover:

Source: Detention Centre resources in Kielce

Photo: Lieut Tomasz Turczyński, Detention Centre in Kielce

© Copyright by Holy Cross University, Kielce 2017

The whole work and its extracts mustn't be duplicated nor diffused with the use of electronic and mechanical tools without the written permission of the copyright owners as well as their heirs.

Publisher

Holy Cross University

25-435 Kielce, ul. E. Orzeszkowej 15, tel. 41 331 12 44

<http://www.ws.edu.pl>

e-mail: wydawnictwo@ws.edu.pl

ISSN 1234-7604

ISBN 978-83-62718-01-6

Print

COMPUS, www.compus.net.pl

Spis treści

Od redakcji	9
-------------------	---

Część I

Zagrożeńi wykluczeniem

Ewa Sowa-Behtane

Aktywizacja społeczna oraz bezpieczeństwo cudzoziemców w Polsce	15
---	----

Renata Kowal

Praca z dzieckiem krzywdzonym w rodzinie – wielorakość oddziaływań pomocowo-wspierających	27
---	----

Katarzyna Kozieł

Świetlice i kluby młodzieżowe działające na terenie Kielc – organizacja, działalność oraz analiza osiągnięć	41
---	----

Katarzyna Śmiłowska, Monika Sobczyk

Arteterapia w praktyce na przykładzie grupy dla młodzieży AT w Świętokrzyskim Centrum Profilaktyki i Edukacji	49
---	----

Edyta Laurman-Jarząbek

Rola pedagoga szkolnego w zapobieganiu agresji	57
--	----

Agnieszka Walendzik-Ostrowska

Streetwork jako forma pracy z grupami marginalizowanymi	73
---	----

Angelika Michalik

Świat społeczny osób żyjących z HIV w Polsce – autobiograficzne wywiady narracyjne	81
--	----

Część II

Świat osób skazanych

Irena Pospiszyl

Sprawiedliwość naprawcza jako droga usprawnienia oddziaływań resocjalizacyjnych	103
---	-----

Krzysztof Czekaj

Oddziaływania resocjalizacyjne prowadzone w Areszcie Śledczym w Kielcach	115
--	-----

Aneta Pietrzyk-Śliwa	
Kierunki, programy oraz strategie oddziaływań resocjalizacyjnych w Zakładzie Karnym w Pińczowie	133
Eliza Mazur	
Obawy skazanych kobiet związane z readaptacją do życia na wolności	143
Ewelina Startek	
Wspieranie więzi rodzinnych w systemie penitencjarnym	159
Sylvia Derela	
System dozoru elektronicznego jako forma wykonywania kary pozbawienia wolności. Podsumowanie doświadczeń z lat 2009–2015	167
Waldemar Cisowski	
Oddziaływania na przestępców seksualnych opuszczających zakład karny	177

Część III

Praca z osobami uzależnionymi

Agnieszka Walendzik-Ostrowska	
Między uzależnieniem a abstynencją. Idea i praktyka redukcji szkód w odniesieniu do pomocy osobom uzależnionym od substancji psychoaktywnych	193
Bartosz Michalewski	
Użytkownicy i rynek nowych substancji psychoaktywnych w Polsce	205
Krzysztof Czekaj	
Postępowanie ze skazanymi uzależnionymi od środków odurzających lub psychotropowych przebywającymi w izolacji penitencjarnej	213
Anna Chojnecka-Kościów, Renata Kowal	
Praca z osobami uzależnionymi na przykładzie Ośrodka Leczenia Uzależnień „San Damiano”	227
Informacje o Autorach	243
Summary	245

Table of contents

From editors	9
--------------------	---

Part One

The socially excluded

<i>Ewa Sowa-Behtane</i> Social activation and safety of foreigners in Poland	15
<i>Renata Kowal</i> Work with a child who is abused by family members – various support measures	27
<i>Katarzyna Koziół</i> Care centers and youth clubs in Kielce – structure, activity and analysis of their accomplishments	41
<i>Katarzyna Śmiłowska, Monika Sobczyk</i> Art therapy in practice – art therapy group for the youth in Świętokrzyskie Prevention and Education Centre	49
<i>Edyta Laurman-Jarząbek</i> The role of school counsellors in preventing aggression	57
<i>Agnieszka Walendzik-Ostrowska</i> Streetwork as a method of working with marginalized groups	73
<i>Angelika Michalik</i> Social world of HIV-positive people in Poland – autobiographical narrative interviews	81

Part Two

The convicted

<i>Irena Pospiszyl</i> Restorative justice as a way to improve social rehabilitation treatment	103
<i>Krzysztof Czekaj</i> Social rehabilitation treatment at the Detention Centre in Kielce	115

<i>Aneta Pietrzyk-Śliwa</i>	
Directions, actions and strategies of social rehabilitation treatment at the Detention Centre in Pińczów	133
<i>Eliza Mazur</i>	
Convicted women's concerns about their social re-adaptation after prison	143
<i>Ewelina Startek</i>	
Supporting family bonds in penitentiary system	159
<i>Sylvia Derela</i>	
Electronic monitoring system as a way to enforce a custodial sentence. Summary of experiences from the years 2009-2015	167
<i>Waldemar Cisowski</i>	
Treatments for sexual offenders who are leaving detention centres ..	177

Part Three

Work with addicts

<i>Agnieszka Walendzik-Ostrowska</i>	
Between addiction and abstinence. The idea and practice of harm reduction regarding helping the people who are addicted to psychoactive substances	193
<i>Bartosz Michalewski</i>	
Users and market of new psychoactive substances in Poland	205
<i>Krzysztof Czekaj</i>	
Social rehabilitation treatment for prisoners who are addicted to intoxicants or psychotropic medications	213
<i>Anna Chojnecka-Kuściów, Renata Kowal</i>	
Work with the addicts at the Addiction Treatment Centre "San Damiano"	227
Information about the Authors	243
Summary	245

Od redakcji

Składam na ręce Czytelników publikację, która stanowi zbiór tekstów naukowych oraz poglądowych z obszaru resocjalizacji, profilaktyki, terapii oraz pracy penitencjarnej. Trudności w adaptacji społecznej, skłonność do zachowań ryzykownych i uzależnień, występowały i będą występować zawsze i w każdej społeczności. W książce autorzy pragną pokazać zdolność do kształtowania prospołecznych umiejętności u osób naruszających normy prawne, gdyż im więcej będzie się o tym pisało i uczyło, tym większe korzyści będą odnosiły osoby niedostosowane społecznie, praktycy oraz społeczeństwo.

Celem książki jest poszukiwanie optymalnych metod postępowania z osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym, gotowymi podjąć proces resocjalizacji, który prowadziłby do odnalezienia własnej drogi życiowej. Wychowanek sam musi podjąć trud przekształcania swojej osobowości, a wychowawca może tylko stworzyć warunki do rozwoju, ułatwić wychowankowi osiągnięcie celów rozwojowych.

Książka składa się z trzech części.

Pierwsza część uwzględnia możliwości działań terapeutycznych i zaradczych wobec osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, ze szczególnym uwzględnieniem mniejszości narodowych, osób niedostosowanych społecznie, ofiar patologii życia rodzinnego, dzieci i młodzieży ze środowisk zaniedbanych, osób zakażonych wirusem HIV. Rozdział opisuje możliwości wykorzystania w oddziaływaniach psychokorekcyjnych: empatii, autorytetu, asertywności, sposobów motywowania wychowanków oraz rozwiązywania ich problemów. Sugeruje, jak kształtować prospołeczne umiejętności, uwzględnia wiele technik i umiejętności psychokorekcyjnych, takich jak: arteterapia, aktywne słuchanie, odzwierciedlanie, rozmowy motywacyjne czy praca zorientowana na rozwiązanie problemu. Zawarte są w tym rozdziale wskazówki metodyczne niezbędne do zastosowania w procesie wspomagania rozwoju osobowości jednostki, mającej problem z przystosowaniem społecznym.

Część druga poświęcona jest przygotowaniu skazanych do życia na wolności oraz ich obawom związanym z readaptacją społeczną w środowisku wolnościowym. Autorzy poddają analizie skuteczność resocjalizacji penitencjarnej. U części skazanych występują bowiem mechanizmy przystosowawcze, które są źródłem dalszej demoralizacji, a nawet dezintegracji psychicznej. W związku z tym efektywność resocjalizacji penitencjarnej jest zdaniem autorów uwarunkowana zaangażowa-

niem personelu więziennego w proces resocjalizacji i pomocy postpenitencjarnej, dostosowaniem środków oddziaływania penitencjarnego do stopnia demoralizacji i wykolejenia społecznego osób odbywających karę pozbawienia wolności. Zadaniem personelu więziennego jest nie tylko minimalizowanie negatywnych skutków izolacji, ale także generowanie pozytywnych zmian umożliwiających jednostce w przyszłości optymalne funkcjonowanie w środowisku otwartym. Dodatkowo zostały poruszone kwestie dozoru elektronicznego i jego roli w resocjalizacji i adaptacji społecznej osób odbywających karę pozbawienia wolności, z uwagi na fakt, że charakteryzuje się on dość znaczącymi różnicami w stosunku do tradycyjnego modelu wykonywania kary. W tej części opisano również działania postpenalne podejmowane wobec sprawców przestępstw seksualnych, stwarzających zagrożenie dla bezpieczeństwa innych osób. Ponieważ terapia i resocjalizacja przestępców seksualnych wywołuje ożywioną dyskusję społeczną, gdy poruszony zostaje temat przestępstw na tle seksualnym, szczególnie tych, których ofiarami są dzieci, trudno o obiektywne, pozbawione silnych emocji spojrzenie. Długotrwała izolacja osób, które dopuściły się tego rodzaju czynów, wydaje się dawać złudne poczucie bezpieczeństwa, gdyż kara sama w sobie nie zmniejsza znacząco prawdopodobieństwa powrotu do zachowań dewiacyjnych. Sprawcy ci w dalszym ciągu postrzegani są jako osoby skłonne do przemocy i zdeterminowane do popełnienia kolejnych przestępstw. Stąd w wielu systemach prawnych, na co uwagę zwrócił autor artykułu, wobec osób mogących po opuszczeniu zakładu karnego nadal stwarzać zagrożenie dla życia i zdrowia innych osób, stosuje się zabezpieczające środki postpenalne.

Ostatnia, trzecia część książki, dotyczy metod pracy z osobami uzależnionymi od środków psychoaktywnych. Na przestrzeni ostatnich kilku lat obserwujemy w Polsce istotne zmiany w zakresie dostępności i używania przez młodzież różnych narkotyków. Zachodzące przemiany stanowią wyzwania dla przedstawicieli wielu grup zawodowych, w tym również dla pedagogów, psychologów i terapeutów, którzy oprócz terapii uzależnień zajmują się wspieraniem osób w kryzysie. Część ta zawiera charakterystykę młodzieży, jaka trafia do ośrodka w związku z nadużywaniem bądź uzależnieniem od różnych narkotyków. Analizie poddano sytuację rodzinną młodzieży, zainteresowania czy doświadczenia związane z nadużywaniem narkotyków. Ponadto uwzględnia ono opis wybranych metod postępowania i technik terapeutycznych, podkreślając rolę diagnozy we właściwym konstruowaniu programów terapeutycznych dla młodzieży borykającej się z problemem narkotykowym.

Ważnym elementem niniejszego opracowania są artykuły praktyków pracujących z osobami niedostosowanymi społecznie, toteż pozycja ta będzie pomocna zarówno dla teoretyków, jak też wszystkich pedagogów, którzy pracują z jednostką wykazującą objawy nieprzystosowania do warunków środowiskowych, badaczy problemów zagrożeń i patologii. Może również służyć jako materiał dydaktyczny dla studentów pedagogiki resocjalizacyjnej i interwencji kryzysowej. Dla badaczy

może być inspiracją do rozwijania teorii i prowadzenia studiów nad skutecznością interwencji i oddziaływań psychokorekcyjnych, a dla praktyków – do rozważań porządkujących ich warsztat pracy. Książka jest adresowana przede wszystkim do tych osób, które chcą rozwijać swoje umiejętności wychowawcze potrzebne w pracy z osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym.

Szczególne podziękowania kieruję na ręce J.M. Rektora Wszechnicy Świętokrzyskiej prof. dr hab. Mieczysława Adamczyka za przychylność dla inicjatywy powstania publikacji.

Eliza Mazur

